

This article deals with the approaches to defining the concept essence of readiness in pedagogical literature. It discusses the components, criteria and indicators of future translators readiness for pedagogical activity in the University information educational environment.

Key words: *readiness, professional activity, educational-information environment.*

УДК 007.2

ДОРОФЄЄВА О. М.

Хмельницький національний університет

КОНЦЕПУАЛЬНА МЕТАФОРА У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація

У дослідженні розроблено концептуальну класифікацію новітніх політичних метафор. Практичним матеріалом підтверджено, що у політичному дискурсі реалізуються мовні інтенції адресата, його настанови на комунікацію, наміри або запросити до спілкування, або повідомити інформацію, таким чином ілюктивно вплинути на реципієнта.

Ключові слова: *концептуальна модель, метафора, політичний дискурс, когнітивізм.*

Новий підхід до тлумачення метафори, а саме з позицій когнітивної лінгвістики, вимагає більш глибокого та багатогранного її вивчення, в першу чергу чіткого осмислення самого терміна «концептуальна метафора» та опису характерних ознак цього поняття як з теоретичної точки зору, так і через аналіз прикладів різних видів концептуальної метафори. В когнітивній лінгвістиці метафора трактується перш за все як розумова операція над концептами, як засіб концептуалізації, який дозволяє осмислити ту чи іншу область реальності. Первинні концепти початково складаються на базі досвіду, отриманого в інших областях. При цьому відбувається перенесення не просто ізольованого імені, а цілісної концептуальної структури (схеми, фрейму, моделі, сценарію), яка активується певним словом (фокусом метафори). Таку метафору Дж. Лакофф та М. Джонсон [1, с. 129] називають концептуальною метафорою, що є одним з основних типів когнітивної моделі як механізму мислення та створення концептуальної сфери. Лінгвіст М. Блек вважає, що «механізм концептуальної метафори в тому, що до головного суб'єкта додається система «асоціативних імплікацій», пов'язаних з допоміжним суб'єктом. Метафора відбирає, організовує одні, цілком певні характеристики головного суб'єкта, і усуває інші» [3, с. 17].

Актуальність теми зумовлена тим, що політична концептуальна метафора була і залишається предметом досліджень лінгвістів, літературознавців, журналістикознавців, однак, до сьогодні роль метафор у структурі тексту не була з'ясована остаточно. У зв'язку з цим перспективним напрямом аналізу такого багатоаспектного явища, яким є політична комунікація, видається дослідження одиниць вторинної номінації, зокрема метафори.

Мета роботи полягає у дослідженні використання метафоричних моделей у політичному англомовному дискурсі.

Невід'ємною властивістю засобів масової інформації (ЗМІ) є їх здатність впливати на аудиторію, здійснення ідеологічного, політичного, економічного чи організаційного впливу на оцінки, думки і поведінку людей. Дискурс ЗМІ має ряд передумов для маніпулювання суспільною свідомістю. Його маніпулятивний потенціал зумовлений, у першу чергу, інтенціональною настановою цього виду дискурсу. Завдання дискурсу ЗМІ – вплив на формування громадської думки. Досягнення мети і завдання забезпечується тим, що дискурс ЗМІ –

комунікативне явище, а будь-яке спілкування – це цілеспрямований вплив. У дискурсі ЗМІ журналісти виступають у якості посередників. Оскільки населення дистанційоване від більшості подій і не може безпосередньо спостерігати за тим чи іншим процесом, журналісти моделюють віртуальний світ і пропонують його в якості дійсного. Отже, журналіст зображує в тексті ЗМІ не лише саму подію, а її психічний образ, описуючи, з одного боку, її об'єктивні дані, а з іншого підкреслюючи певний аспект тим самим формуючи громадську думку про подію, що описується.

Сукупність метафор представника етносу складає його метафоричну картину світу. Вона є результатом ментально-образної діяльності, відображенням уявлень про оточуючу дійсність у метафориці висловлень. В рамках поставленої мети розглянемо, яка метафорична картина сучасного світу постає перед читачами.

Концептуальна модель «політика – це війна». На сучасному етапі повертає до себе увагу стихія латентної агресії та захоплення метафорами у політичних текстах. Явище мовної агресії, крім концепту ВІЙНА, реалізується і в концепті КРИМІНАЛ, стає віддзеркаленням криміналізації свідомості суспільства. Агресія вказує саме на пріоритет примусу та залякування, тим часом як метафоризм вказує на безвідповідальність та «недискурсивність» громадянського діалогу. Метафора зачіпає механізми підсвідомого, що діє в екстралінгвістичному просторі та викликає афекти, які підмінюють собою нормальну дискурсивну практику.

Якщо країни знаходяться у напружених стосунках, прийнято вживати вислів «at loggerheads»:

ASEAN and The United States remain at loggerheads with no compromise in sight.

Для опису погіршення стосунків між країнами вживається метафоричний вислів «sour relations».

By extending central rule, the government risks souring relations with the Sikhs.

Вирази, що містять лексему war, часто вживаються у метафоричному значенні і малюють концептуальну картину світу, сповнену військових конфліктів.

The director-general of military operations for the Indian Army has said that Pakistan and India are on the brink of war.

На позначення початку бойових дій у дискурсі мас-медія вживається метафора «to wage war».

At the Millennium Summit, the international community resolved to wage war on poverty by launching a sustained campaign to make the right to development a reality for everyone.

Політичні поразки є поширеною темою у сучасних ЗМІ. Одним із способів описати це є метафора «to scupper the talks».

The latest information could scupper the peace talks.

Навмисні дії опонентів, спрямовані на зруйнування репутації політичних опонентів називаються «character assassination».

In the hearings for Clarence Thomas' nomination to the Supreme Court of the United States, supporters claimed that both Clarence Thomas and Anita Hill were victims of character assassination.

Концептуальна модель «політика – це спорт». Політичні опоненти представлені як ключові гравці.

Talks that took place earlier this month between China and Vietnam. If these two key players in the region are sincere about wanting to normalize their relations, Cambodia will be the first to benefit.

Якщо ви робите помилку, з якої матиме користь Ваш політичний опонент, то ви забиваєте гол у власні ворота.

Another own goal by Mr. Major.

Непристойна політична поведінка покликala до життя спортивну метафору «to show the red card».

Those who dream up the Euro-follies of Brussels and who would stuff their rules and regulations into every crevice of European life must be shown red card.

Щоб описати ситуацію, у якій дві політичні сили знаходяться майже в рівних умовах стосовно результатів виборів, вживається метафора «a close race».

There has been a close race in Sind where no party has emerged a majority yet.

Як варіант розглядаємо вислів «tight race».

A surge in votes for Secretary Clinton as the polls in the western states closed, and late reporting from key states where the race was very tight, meant the night continued to be a nail-biter.

Якщо до кінця перегонів невідомо, хто переможе, то в політичному дискурсі вживається метафоричний вислів «gunning neck and neck».

With the two candidates neck and neck in Florida, the race was described as a toss-up.

Політичні події, що тривають довгий період часу, прийнято називати «marathon».

And budget negotiators held another budget marathon session that lasted past midnight.

Метафора «play hardball» запозичена з бейсболу і позначає агресивні методи ведення переговорів або політичних дискусій.

Act aggressively and ruthlessly, as in It's only a month before the election, and I'm sure they'll start to play hardball.

Деякі гонки вимагають від бігунів, щоб вони перестрибували через дерев'яні бруски, які встановлені на треку і мають назву «hurdles». Образно, будь-яку перешкоду чи бар'єр для прогресу можна назвати перешкодою. Таку метафору спостерігаємо у наступному прикладі:

Many pundits agreed that high unemployment rates presented Barack Obama with the biggest hurdle to getting reelected.

Концептуальна модель «політика – це природні катаклізми». Цунамі – це величезна океанічна хвиля, яка здатна спричинити величезні руйнування. Метафорично, це слово вживається для позначення чогось, відбувається занадто швидко.

The Pollster Who Foretold the Trump Tsunami : Robert Cahaly, derided by Nate Silver as a C-rate pollster, gets the last laugh on 2016.

He was concerned about the somewhat modest African-American turnout, though emboldened by a “tsunami” of support from Hispanics. Meanwhile, he said, “the so-called hidden Trump vote” was not showing up in any outsized way.

Землетруси – короткотривалі, раптові струси земної кори, викликані перемінним переміщенням мас гірських порід у надрах Землі, чому сприяє порушення розтяжності осередку гірських порід і виникнення сейсмічних хвиль; під час сильних землетрусів, на поверхні Землі часто виникають щілини, скиди, зсуви, цунамі; часом землетруси спричинюють великі руйнування. Метафорично, землетруси можуть описувати важливі події, які змінили нормальний стан справ у політиці або у державі. Звернемо увагу на наступний заголовок:

‘A complete earthquake’: *Joe Scarborough reacts to Trump winning the presidency seismic.*

Слово сейсмічний описує рівень руху земної кори під час землетрусу. Метафорично, будь-яка подія, яка має глибокий та швидкий ефект на людей може бути описана як сейсмічна.

Trump maps out a new administration to bring a seismic shift to Washington.

Коли вулкан вибухає, це у природі називається виверження. У метафоричному значенні слова *erupt, eruption* використовуються, щоб позначити щось, що трапляється швидко.

The eruption of shock, outrage, and action post-election is yet another parallel to Brexit.

Концептуальна модель «політика – це театральне дійство». Чільне місце у сучасному політичному дискурсі посідає метафора театру. Метафорична модель «Політична дійсність – театр» має значний прагматичний потенціал. Згідно з уявленням сучасної когнітивної семантики метафоричне моделювання – це засіб пізнання й оцінки певного фрагмента об'єктивної дійсності за допомогою сценаріїв, фреймів, які належать до іншої поняттєвої сфери. Щоразу, інтерпретуючи, сприймаючи метафору, адресат звертається до певного перетину поняттєвих сфер, з якими пов'язані усталені асоціації. Тобто метафорична модель характеризується прагматичною потенцією, закріпленою в національній свідомості оцінкою. Так, усвідомлення політичної дійсності як театру оцінюється негативно, а відповідні метафори «характеризуються, як правило, пейоративною аксіологічною маркованістю» [4, с. 65]. На думку багатьох дослідників, метафора театру – це один із найактуалізованіших типів інтерпретації політики в публіцистиці [2; 5; 6]. Метафорична модель «Політична дійсність – театр» часто допомагає журналістам знайти потрібне метафоричне позначення для змалювання політичного життя, оскільки концептуальна сфера «театр» як вихідна для творення метафори є достатньо структурованою й добре відомою носіям мови. Порівняймо:

In Barack Obama's first few years as president, Democrats accused Republicans of engaging in political theater when they seemed to filibuster or block all Democratic bills in Congress.

Театр або кінотеатр, як правило, розміщує ім'я поточного шоу поряд з іменами відомих акторів на великій електричній дошці, що зветься рядком, що рухається. Назва, як правило, знаходиться над дверима будівлі і добре освітлена, таким чином, ми говоримо, що кожне ім'я є у світлі. Образно вираз «*up in lights*» вживається на позначення людини, яка стає відомою і отримує своє ім'я на устах громадськості.

One wonders if some members of Congress really ran for office for public service or simply to have their name up in lights.

У деяких великих театрах є більш ніж одна сцена. Існує велика сцена в середині і одна або дві сцени з боків. Традиційно найважливіша частина гри виконується на центральній сцені. Образно, питання, що перебуває на центральній сцені означає, що воно є найбільш важливою частиною процесу або ситуації.

High unemployment seemed to take center stage in the previous presidential elections.

Висновки. Проаналізувавши вживання концептуальних метафор у сучасному англійському дискурсі, ми виділяємо наступні метафоричні моделі: концептуальна модель «політика – це війна», концептуальна модель «політика – це спорт», концептуальна модель «політика – це природні катаклізми», концептуальна модель «політика – це театральне дійство».

Політичній метафорі притаманний ефект переконування, тобто на неї важко дати спростування, вона схиляє до обов'язкового прийняття рішення. Знання когнітивного і культурного контексту, що обумовлює вживання тієї чи іншої метафори – необхідна умова успішного декодування метафор в газетних та журнальних статтях. Проте не менш важливим є лінгвістичний контекст, знання метафоричного синтаксису, особливостей функціонування метафор в дискурсі. Лише поєднання цих двох аспектів дає можливість досягти «метафоричної компетенції» і перейти від розпізнавання метафор в тексті до їхнього розумного використання у мові.

Список використаної літератури

1. Lakoff G. *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 242 p.
2. Баранов А. Н. Очерк когнитивной теории метафоры / А. Н. Баранов, Ю. Н. Караулов // Русская политическая метафора. Материалы к словарю. – М. : Институт русского языка АН СССР, 1991. – 193 с.
3. Блэк М. Метафора / М. Блэк // Теория метафоры : сборник ; пер. с англ., фр., нем., исп., пол. яз. – М. : Прогресс, 1990. – С. 5–32.
4. Сучасні аспекти дослідження масс-медійного дискурсу: експресія – вплив – маніпуляція / Л. О. Кудрявцева, Л. П. Дядечко, О. М. Дорофєєва, І. О. Філатенко, Г. А. Черненко // Мовознавство. – 2005. – № 1. – С. 58–66.
5. Чудинов А. П. Метафорическая мозаика в современной политической коммуникации / А. П. Чудинов. – Екатеринбург, 2003. – 248 с.
6. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М. : Гнозис, 2004. – 324 с.

DOROFYEVA O. M.
Khmelnyskyi National University

CONCEPT METAPHOR IN THE MODERN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE

Summary

The study has developed a conceptual classification of new political metaphors. The practical material confirmed that the political discourse realized language intentions of the recipient.

Key words: *metaphors, political discourse, cognitive, language intentions.*

УДК 81'25

СМЕЦЬ О. В.
Хмельницький національний університет

ПРИНЦИПИ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ У НАВЧАННІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Анотація

У статті розглядаються лінгвістичні аспекти навчання художнього перекладу. Підкреслюється важливість дослідження мовних засобів когезії та інтертекстуальності у перекладі. Методологія відтворення когезивних елементів та алюзій у перекладі прози і поезії пропонується на матеріалі сучасних оповідань і віршів письменників США та Нової Зеландії.

Ключові слова: *художній переклад, навчання художнього перекладу, когезія, когезивні елементи, інтертекстуальність, переклад алюзій.*

Філологія як більш загальна наука включає такі галузі, як лінгвістика, літературознавство, перекладознавство. Процеси глобалізації вимагають підготовки кваліфікованих, ерудованих і компетентних перекладачів. Декілька років тому американський журнал "Time" надрукував невелику статтю з алюзивним заголовком «Lost in Translation» (алюзія до назви